

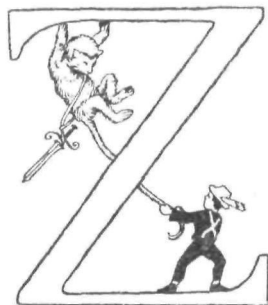
JOS. VANDOT:

Desetnica.

Planinska pripovedka.

(Konec.)

V.

ačudeno je pogledala Lenčica okrog sebe, ko se je prebudila. Videla je, da leži v koči na postelji. A pod sabo ni čutila trde slame, ampak mehke pernice. Dvignila je glavo in se je ozirala po koči. Bilo ni žive duše nikjer. Tihota je vladala kroginkrog. — In Lenčica se je dvignila še bolj. Čudno, da je ne boli noben ud. Saj je vendar zdrknila z ozke police v globoki, črni prepad. Pa se ni pobila? — Čudno, čudno se je zdelo to Lenčici. Naposled pa se je celo

domislila, da je nemara že umrla in da se je zdaj zbudila na drugem svetu. Toda, to ni mogoče. Saj leži zdaj v borni koči na mehki postelji.

In zmigala je Lenčica z glavo. Takrat pa so se odprla nalahko vrata, in v kočo je pogledal orjak. Ko je videl, da se je Lenčica že prebudila, je stopil bliže. „Oj, da si se le prebudila!“ je rekel prijazno. „Dolgo si spala, dolgo — že tri dni.“

„Povejte mi, stric orjak, kako je to mogoče, da se nisem pobila v črnem prepadu?“ je vprašala Lenčica. „Saj sem zdrknila z ozke police, ko sem rešila ubogo jagnje. Saj vem, da sem padla in sem izgubila hipoma zavest.“

Nasmehljaj se je orjak. „Resnično si padla, Lenčica“, je odgovoril. „A prestregli smo te mi, da se ti ni zgodilo nič žalega. Veš, mi sami smo postavili jagnje na ozko polico. Hoteli smo te izkušati, če imaš res zlato srce. Tudi Jelko smo izkušali. A Jelka ni hotela rešiti jagnjeta, ampak je pustila,

da se je prekotalilo v globočino. A ti, Lenčica, si rešila jagnje in si tvegala svoje življenje. Zato blagor tebi, ker imaš zlato srce! — Vstani zdaj, Lenčica, in obleci praznjo obleko.“

Rekel je orjak tako in je odšel iz koče. Lenčica pa je vstala in se je oblekla praznje, kakor ji je naročil orjak. Pač se je čudila njegovim besedam; toda slušala je takoj. Ko se je oblekla, je stopila ven pred kočo. V senci je zagledala tam pogrnjeno mizo, ki se je kar šibila pod težo najboljših jedil. Vsa posoda pa se je svetila in je bila iz čistega zlata.

Začudena je obstala Lenčica. „Kaj pomeni vse to?“ se je povprašala. Toda ni si vedela odgovora. Še je stala tam in se je čudila, ko so prišli nenadoma bratje orjaki. Oblečeni so bili v žametaste obleke, ki so bile obšite z blestečimi biseri. Narahlo so prijeli čudečo se deklico, pa so jo posadili za mizo.

„Le nikar se ne čudi in ne boj se,“ je govoril orjak, ki je bil podoben onemu beraču, kateremu je dala Lenčica rumene potičice. „Glej, zate smo pripravili to pojedino, zate, ker si dobra in pridna deklica. Spoznali smo takoj tvoje zlato srce. Veš, jaz sem bil oni berač, ki si mu podarila rumene potičice. Ugajala si nam, ko si rešila gizdavo Jelko, dasi te je vedno trpinčila. Nisi se ustrašila smrtne nevarnosti, ko si šla rešit ubogo jagnje. In tedaj smo sklenili, da ti poplačamo bogato vse. Zakaj človek, ki ima zlato in usmiljeno srce, dobi naposled nagrado in srečen je potem vse svoje življenje. Ti, Lenčica, si uboga desetnica, ki mora v svet, da ne nakoplje domu nesreče. Toda mi te pošljemo nazaj domov. Lepo in srečno boš živela tam s svojimi starši in sestricami. Ne bo k vam nesreče, ampak smejala se vam bo sama sreča.“

Radost se je svetila Lenčici na obrazu, ko je čula take besede. Oj, domov pojde zdaj, domov pojde! K ljubim staršem, k dragim sestricam pojde. Pri njih ostane vse dni in se ne loči nikoli od njih. Oj, sreča, oj, radost! Kaj niso dejali dobri bratje orjaki tako? Da, rekli so tako, in gotovo se zgodi tako.

In smehljala se je Lenčica, ko je sedela za bogato obloženo mizo in je zobala najslajše slaščice. Oj, bilo ji je tako radostno v srcu, kot še nikoli. Domov pojde — k ljubim staršem pojde in k dragim sestricam! — Pa se je smehljala zato veselo in je bila srečna, kot nihče na svetu.

Bratje orjaki so jo gledali in so veselo kramljali z njo. Jedli so z njo mehke slaščice in so pili rujno vince. Solnce se je nagibalo k zatonu, ko je zazvončkljalo nekaj v grmovju. Razdelile so se veje, in na zeleno senožet sta stopila dva velika jelena. Uprežena sta bila v voziček, ki je bil ovenčan z rdečim ravšjem. Prihitela sta jelena preko senožeti in sta obstala kraj mize.

„To sta jelena, ki te popeljeta domov,“ so dejali bratje orjaki. „Kakor hitro zatone solnce, te popeljeta po varnem potu k domu“. — Vstali so orjaki, in tudi Lenčica je vstala. Mnogo krasnih, blestečih darov so položili orjaki v voziček. „To vse je tvoje, Lenčica-desetnica,“ so rekli. „Veš, da ne boš trpela pomanjkanja — ne ti, ne tvoje sestrice!“

Zahvaljevala se je Lenčica s solznimi očmi. Zdelo se ji je, kakor da sanja. Glej, vse je prišlo tako nenadoma, tako hitro, da ni mogla doumeti vsega. Bog ve, pa če je tudi vse res? Toda Lenčica je videla in spoznala, da se ne moti, da je vse res.

Tedaj pa je zatonilo solnce, in snežniki so zažareli. Bratje orjaki so posadili deklico na voziček. Še enkrat so ji segli v roko in so ji govorili za pot prijazne besede. Tedaj pa se je spomnila Lenčica ovac. Dvignila se je na vozičku in jih je poklicala. Od vseh strani so privrele hipoma beketajoč bele ovce in so se gnetle okrog vozička. Vsako je pobožala Lenčica po glavi; potem pa se je obrnila k bratom orjakom.

„Hvala vam, bratje orjaki!“ je izpregovorila, in solze so ji zablestele v obeh. „Hvala vam za vse!“ — Več ni mogla reči; samo gledala jih je hvaležno in jim je stiskala roke.

„Cin, cin,“ so zapeli zvončki, in jelena sta potegnili za voziček. Zdrčal je preko senožeti, urno in lahko, kot drobna ptička v višavi. Še enkrat se je ozrla Lenčica nazaj. Tam gori so stali bratje orjaki in so migali v slovo. Zadaž za njimi pa so se dvigali snežniki, in njihovi vrhovi so žareli v zlatu zahajajočega solnca. — — —

Tisti večer je vladala velika žalost na Bregarjevem domu. Ravno je bila odšla sosedova Jelka. Pravila jim je o treh bratih orjaki in o težkem življenju tam gori. In mislili so tedaj vsi in so vzdihnili: „Uboga Lenčica! Tudi ona trpi zdaj in je tako žalostna!“ — Tako so mislili na Bregarjevem domu. Odšla je sosedova Jelka, in ostali so sami doma. Niti leščerbe niso prižgali. Mesec je svetil v izbo, kjer so sedeli Bregarjevi žalostni in potrti in so žalovali po svoji ubogi Lenčici. Mrtva tišina je vladala kroginkrog.

Sredi te tišine pa so se oglasili hipoma jasni glasovi, kot bi zvonili nekje v daljavi lepo ubrani zagorski zvončki. Vsi so dvignili glave, pa so poslušali. Zvončkanje je prihajalo vedno bliže; šlo je mimo oken in je utihnilo kar hipoma. In takrat se je začul zunaj glas, ki je zaklical veselo: „Oče, mati! Ljube sestrice!“

Planili so Bregarjevi na noge. Hiteli so ven iz hiše in so obstali na pragu. Gledali so na trato, ki so jo jasno razsvetljevali mesečni žarki. Čudili so se in niso mogli verjeti lastnim očem. Glej, na trati je stal voziček; ves je bil okrašen z rdečim ravšjem, in pred njim sta stala, uprežena v bleščeče oje, dva velika, vitka jelena. Na vozičku pa je sedela deklica. Veselo se je smehljala in je gledala na Bregarjeve.

„To je Lenčica!“ je zaklicala naposled mati. Že je hotela hiteti k hčerki; a takrat je skočila Lenčica z vozička. Priletela je k materi in se je je oklenila okrog vrata. — „Lenčica je,“ so govorile sestrice in so radostne skle pale roke. Obrnila se je Lenčica k njim. Stiskala jim je roke, pa je govorila venomer:

„Drage sestrice, pa se vidimo spet, kaj? Ali vam nisem rekla, da se vidimo kmalu? Zdaj pa ostanemo vedno skupaj in bomo vedno vesele.“

Lenčica je stopila k vozičku. Zlate darove je snemala z vozička in jih je polagala materi v predpasnik. Oj, bilo jih je mnogo, da so se čudili

Bregarjevi neprenehoma. Razumeti niso mogli tega in so mislili, da sanjajo krasne sanje. Tipali so z rokami zlate darove in so morali naposled verjeti, da ne sanjajo, ampak da je vse gola resnica. Lenčica pa jih je gledala in se jim je sladko smehljala.

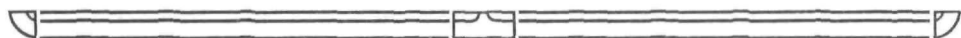
„Cin, cin,“ so zazvončkljali zvončki hipoma. Obrnila sta se tedaj vitka jelena in sta odbrzela po poti. Gledali so Bregarjevi za njima, dokler nista izginila tam gori na pašniku. Svetlo je svetil mesec, in modra Pišenca je pošumevala tam na produ. Še se je glasilo jasno zvončkljanje. Toda prihajalo je tiše . . . tiše in je naposled popolnoma utihnilo . . .

* * *

Resnično je bila vesela sosedova Jelka, ko je zagledala Lenčico. Ni se mogla več ločiti od nje. Pripovedovati ji je morala Lenčica, kako ji je bilo tam gori na senožeti pri bratih orjakih. In Lenčica je pripovedovala, Jelka pa je poslušala. Izpremenila se je bila gizdava Jelka popolnoma. Nič več ni bila hudobna in trdosrčna; nič več ni bila prevzetna in domišljjava. Ej, dobro se ji je vtisnilo v srce bridko življenje tam gori na senožeti. Zato pa se je tudi izpremenila in se je poboljšala. Veseli so bili zato njeni starši, in zato so jo ljubili zdaj vsi po zagorski vasi.

Krasno in veselo življenje je prišlo zdaj na Bregarjev dom. Sreča se jim je smehljala kroginkrog, in bridkih dni ni bilo k njim. Rasla je blaginja, in zlati darovi bratov orjakov so rodili tisočere sadove. Da, lepo življenje so živeli na Bregarjevem domu.

Lenčica-desetnica se je zdaj vedno smehljala. Videla je, kako so doma vsi veseli in zadovoljni, pa se je sladko smehljala. Z Jelko sta sedeli za hišo na vrtu. Govorili sta o rožni senožeti tam pod strmim Prisankom, o bratih orjakih sta govorili. Gledali sta na bele snežnike in sta se imeli radi. Na visoki jablani pa je sedela tedaj zlata ptička. Zlata ptička pa je bila sreča. Lepe pesmi je prepevala zlata ptička, da se je smehljal ves krasni vrt, da se je smehljalo deklicama drobno srčece . . .

CVETKO GORJANČEV:

Desetnica.*)

(Gledališka igra)

I.

Grajska soba. Na levi vrata. Zadaj dve okni. Ob levi steni omara. Na sredi miza, okrog stoli in divan.

Graščakinja

(sama, sloni na divanu)

O, Bog, ti moj Bog, pač zakaj, zakaj

Ti mene bičaš, pokoriš tako?

*) Danes končujemo prelepo planinsko pripovedko o desetnici, obenem pa priobčujemo to gledališko igro, ki na drug način opisuje usodo uboge desete sestre. Uredn.